

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การติดตามและประเมินผลครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาของปีงบประมาณ 2559 ขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

วิสัยทัศน์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา

“สาธารณูปโภคพร้อม สิ่งแวดล้อมดี ชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนมีส่วนร่วม”

พันธกิจการพัฒนา

เพื่อให้การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา ในอนาคตดำเนินไปภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องกำหนดพันธกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่จะต้องดำเนินการโดยสนับสนุนและเชื่อมโยงกัน สำหรับพันธกิจที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา มีดังนี้

1. ปรับปรุงและพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคให้ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต
2. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีมลภาวะและส่งเสริมการท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของคน ครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและงานประเพณีท้องถิ่น
5. ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชีวิตมีคุณภาพ
6. การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนพัฒนา การตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารและการปกครอง

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านบริการสาธารณะ มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้
 - 1.1 พัฒนาก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาสะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ และก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย และซ่อมแซมปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคที่ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย
 - 1.2 พัฒนาระบบจราจร
 - 1.3 พัฒนาระบบไฟฟ้า - ประปา
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้
 - 2.1 พัฒนาการศึกษาและส่งเสริมระบบการศึกษา
 - 2.2 พัฒนาเพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสาร
 - 2.3 พัฒนาส่งเสริมการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และงานรัฐพิธี รวมถึงการอนุรักษ์เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้
 - 3.1 พัฒนาส่งเสริม สนับสนุนการผลิตผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษผลิตภัณฑ์ชุมชน
 - 3.2 พัฒนาส่งเสริมและฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชน

- 3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้
 - 4.1 พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไข ป้องกันและต่อต้านยาเสพติด
 - 4.2 พัฒนาส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมสาธารณสุขชุมชน เพื่อการมีสุขภาพที่ดีของประชาชน
 - 4.3 พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนกีฬาและนันทนาการ
 - 4.4 พัฒนาส่งเสริม สนับสนุนงานสวัสดิการสังคมสงเคราะห์
 - 4.5 พัฒนาส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้
 - 5.1 พัฒนาส่งเสริม สนับสนุนการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 5.2 พัฒนาบำรุงรักษาแม่น้ำลำคลอง แหล่งน้ำต่าง ๆ การป้องกันน้ำท่วม และน้ำเสีย
 - 5.3 พัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวทางการเกษตร
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารการจัดการที่ดี มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้
 - 6.1 พัฒนาการบริหารการจัดการที่ดีในองค์กร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
 - 6.2 พัฒนาด้านการส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีทัศนคติที่ดีในการทำงานโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม
 - 6.3 สนับสนุนการปฏิบัติงานปรับปรุงและพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือเครื่องใช้ และอาคารสถานที่

นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา

1. **นโยบายแนวทางการพัฒนาด้านบริการสาธารณะ** องค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา จะเน้นการพัฒนาสู่ระบบสาธารณสุขการพื้นฐานของท้องถิ่นให้มีความสมบูรณ์และทั่วถึงในพื้นที่ ซึ่งก็คือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุง ก่อสร้าง บำรุงรักษาถนน การก่อสร้างเขื่อน การวางท่อเมนประปา ให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
2. **นโยบายแนวทางการพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม** องค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา ตระหนักและเห็นความสำคัญของการบูรณาการแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการศึกษาและส่งเสริมระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ ทั้งระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารรวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม
3. **นโยบายแนวทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ** องค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา มีลักษณะของชุมชนเป็นแบบกึ่งชุมชนเมืองและชุมชนการเกษตร จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนได้อยู่ดี กินดี มีรายได้ที่เพียงพอกับการอุปโภค บริโภค มีเงินลงทุน และมีเงินออม
4. **นโยบายแนวทางการพัฒนาด้านสังคม** คน เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงจะต้องมีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันในหลายด้าน ในการพัฒนาด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลายามีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ มีทั้งการส่งเสริม รักษา การแก้ไข การป้องกัน อาทิ การส่งเสริม สนับสนุนกิจการสาธารณสุข การแก้ไขป้องกันและต่อต้านยาเสพติด ส่งเสริมสนับสนุนงานสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานบรรเทาสาธารณภัย

5. นโยบายแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว การดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา จะมุ่งเน้นการสร้างให้ประชาชนตื่นตัว เกิดความตระหนัก เกิดความสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริม สนับสนุน ป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาแม่น้ำลำคลองแหล่งน้ำต่าง ๆ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงคุณธรรม

6. นโยบายแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการที่ดี ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา จะมุ่งประสิทธิภาพ สุจริต โปร่งใส ประชาชนมีส่วนร่วม และตรวจสอบได้ โดยจะดำเนินการใน 2 มิติด้วยกัน คือ มิติที่ 1 มุ่งเน้นประชาชน คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร มิติที่ 2 มุ่งเน้นบุคลากรผู้บริหารงานและผู้ปฏิบัติงานภายในองค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา อาทิ การส่งเสริมและการพัฒนาขีดสมรรถนะและวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากร การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดเก็บรายได้ รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติงาน ปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ อาคารและสถานที่ให้มีความเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

ความหมายของการประเมินผล

การประเมินผล (Evaluation) เป็นเรื่องของการตรวจสอบและตัดสินคุณค่า คุณภาพความสำคัญ อย่างมีนัย ปริมาณ ระดับหรือเงื่อนไขของบางอย่าง การประเมินผลนี้จะเป็นกระบวนการที่แสดงถึงการเปรียบเทียบของสิ่งที่ต้องการจะประเมินกับสิ่งอื่นที่เหมือนกันด้วยการประมาณค่า (Rating) การปรับปรุง (Improving) การให้ราคา (Pricing) การแก้ไขให้ถูกต้อง (Correcting) หรืออาจเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง (Changing) ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการประเมินผล (Evaluation) ไว้ดังนี้

Fink and Kosecoff (1997) ให้ความหมาย การประเมินผล ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคุณค่าของโครงการใดโครงการหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายกิจกรรม ผลผลิต ผลกระทบ และค่าใช้จ่ายของโครงการ

Alkin (1969) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการของการกำหนดขอบเขตของการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลที่เหมาะสม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนการเขียนรายงานการสรุปข้อมูลเท่านั้น เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้ใช้เป็นแนวทางในการเลือกแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ

Scriven (1967) ให้ความหมายการประเมินผลว่าเป็นกิจกรรมของการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของการปฏิบัติโครงการ แยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลก่อน (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลในขณะที่กำลังดำเนินการอยู่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสิ่งที่ทำเป็นปัจจุบันให้ดีขึ้น

2. การประเมินผลหลังหรือสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดหลังเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อสรุปหาจุดบกพร่อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการทำโครงการในปีต่อไป

ในอีกความหมายของการประเมินผล คือ การหาข้อมูลที่เชื่อถือได้เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งจะต้องประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งที่จะประเมินผล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็น “เครื่องมือตรวจสอบคุณค่าทรัพยากรบุคคล”

ความจำเป็นในการประเมินผล

การประเมินผลนั้นว่ามีความจำเป็นอย่างมากในโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชน เพราะจะใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ว่าจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือล้มเหลวมากน้อยเพียงใด คำนวณกับการลงทุนหรือไม่ หรือสมควรที่จะให้การสนับสนุนต่อไปอีกหรือไม่ นอกเหนือจากความจำเป็นในการตรวจสอบผลการดำเนินงานแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ก็มีอิทธิพลที่ทำให้จะต้องมีการประเมินผล

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2526) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นต้องมีการประเมินผล อาจกล่าวโดยสรุปดังนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านปัญหาของสังคม ปัจจุบันนี้ได้ก่อเกิดปัญหาของสังคมที่ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนจำนวนมาก และเป็นที่ยอมรับว่าชุมชนจะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหา มากกว่าการพิจารณาให้เป็นภาระหน้าที่ของแต่ละบุคคลในชุมชนนั้น ดังจะเห็นได้ว่าจะมีโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและป้องกันทางสังคมเกิดขึ้นอย่างมากมาย และเป็นโครงการที่เกิดจากการทำงานร่วมมือกันระหว่างฝ่ายต่างๆ โครงการเหล่านี้ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานและตรวจสอบผลของโครงการ

2. การเปลี่ยนแปลงในเรื่องโครงสร้างและหน้าที่ของหน่วยงานบริการประชาชน นอกจากจุดมุ่งหมายของโครงการบริการประชาชนจะเปลี่ยนแปลงแล้ว ยังมีผลทำให้โครงสร้างและการบริหารงานขององค์กรที่ทำหน้าที่ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยการดำเนินงานมีแนวโน้มที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเพิ่มความรับผิดชอบร่วมกันมากยิ่งขึ้น จากการขยายขอบเขตของการทำงาน และมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหน่วยงาน จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการบริหารงาน ซึ่งมีผลทำให้ต้องมีการใช้การประเมินผลเข้ามาใช้เพื่อการแสวงหาแนวทางในการปรับปรุง และการหารูปแบบของการจัดองค์กรและการทำงานให้ดียิ่งขึ้นไป

3. การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความต้องการและความคาดหวังของประชาชน เมื่อสภาพของปัญหาสังคมและการจัดองค์กรเพื่อการบริการสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนด้วย ประชาชนต้องการที่จะรับรู้ผลที่เกิดจากโครงการและมีความตั้งใจในการที่จะเข้าร่วมในโครงการ ดังนั้น การประเมินผลจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนที่เข้ามาร่วมในโครงการ

4. การเปลี่ยนแปลงในเรื่องวิทยาการและเทคโนโลยี ปัจจุบันนี้วิทยาการต่าง ๆ ได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการทดลองศึกษาค้นคว้าด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุดังกล่าวในการดำเนินงานทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาหรืออนามัย ก็จะมีโครงการใหม่ๆ ที่ใช้วิทยาการและเทคโนโลยีใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา เมื่อมีการทดลองสิ่งใหม่ ๆ เราจึงจำเป็นจะต้องมีการประเมินผลที่เกิดจากการจัดทำโครงการว่า ผลที่จะเกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ประโยชน์ของการประเมินผล

สำหรับประโยชน์ของการประเมินผล จะขอกกล่าวในส่วนของการทำงาน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ 2 ฝ่ายด้วยกัน ถ้าพูดถึงสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือ ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชา

1. ช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นภาพรวม (Holistic) ขององค์กรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ว่ามีจุดบกพร่องที่ใด และจะดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงประสิทธิภาพของงานต่าง ๆ ให้ดีขึ้นอย่างไร
2. ทราบผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแม่นยำ สามารถนำไปประกอบการพิจารณา ความดีความชอบได้อย่างยุติธรรม
3. ทราบข้อบกพร่องของผู้ใต้บังคับบัญชา อันเป็นแนวทางสำคัญในการฝึกอบรมพัฒนาและให้คำแนะนำแก้ไขปรับปรุงแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม
4. ทราบว่าผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายหรือไม่ ปฏิบัติได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด
5. ทราบถึงคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ความคิดของผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถบรรจุบุคคลให้เหมาะสมกับตำแหน่ง

ผู้ใต้บังคับบัญชา

1. ช่วยให้ผู้ทราบว่าต้องปฏิบัติงานได้ดีหรือไม่ สามารถแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ดีขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร
2. ช่วยให้เกิดความมั่นใจว่างานที่ปฏิบัติ จะได้รับการประเมินผลหรือวัดผลอย่างยุติธรรมมีหลักเกณฑ์เป็นมาตรฐานเดียวกันขององค์กร
3. ช่วยให้เกิดขวัญ กำลังใจ ที่ผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจ และพร้อมจะช่วยเหลือสนับสนุนให้เข้าได้ปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

การประเมินผลกับการวิจัย

มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการวิจัย (Research) ไว้หลายแนวความคิด ดังนี้

การวิจัย หมายถึง การค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 742)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) ได้ให้ความหมายของการวิจัยว่า คือ กระบวนการค้นคว้าหาความจริงภายในขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างมีระบบ ตามระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการอธิบายหรือทำนาย

อนันต์ ศรีโสภณ (2520 : 16) ได้กล่าวว่า การวิจัย คือ ขบวนการเสาะแสวงหาความรู้จากปัญหาอย่างชัดเจน อย่างมีระบบ โดยมีการทดสอบสมมติฐานที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในเรื่องนั้น ๆ เพื่อนำไปใช้พยากรณ์หรือสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลง เพื่อควบคุมสิ่งหนึ่งให้คงที่

สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลกับการวิจัยนั้น มีผู้ให้ความแตกต่างไว้ดังนี้ คือ **Bhola (1979)** ได้ให้ความเห็นว่า

1. การประเมินผลได้เน้นในเรื่องของการนำไปใช้ปฏิบัติ ในขณะที่การวิจัยมีจุดมุ่งหมายในเรื่องของการค้นคว้าทางด้านวิชาการ
2. การประเมินผลเลือกปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาที่นั้น ๆ ในขณะที่การวิจัยจะอ้างอิงทฤษฎี เพื่อการตรวจสอบและพัฒนาทฤษฎีหรือความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น

3. การประเมินผลจะมีเวลาเป็นเครื่องกำหนดการปฏิบัติงาน เพราะต้องใช้ประกอบในการตัดสินใจการดำเนินงานโครงการ ส่วนการวิจัยอาจจะใช้ระยะเวลาที่ยาวนานกว่า จึงไม่ค่อยถูกบีบบังคับในเรื่องของระยะเวลาในการวิจัย

4. การประเมินผลจะดำเนินการในสถานที่และระยะเวลาที่กำหนดที่แน่นอน ในขณะที่การวิจัยสามารถกระทำในสถานที่ทั่วไปและไม่มีระยะเวลาที่กำหนด ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้วิจัย

Anderson and Ball (1978) ให้ความคิดเห็นในเรื่องความแตกต่างของการวิจัย กับการประเมินผลไว้ดังนี้

1. การวิจัยเน้นเรื่องการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ในขณะที่การประเมินผลนั้นเน้นการนำผลของข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจ

2. การวิจัยมีรากฐานมาจากทฤษฎีและหลักการ ส่วนการประเมินผลเป็นความต้องการที่จะตอบคำถามในปัญหาของการปฏิบัติงาน

3. ผลของการวิจัย อาจจะนำไปใช้อ้างไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องของทฤษฎีและหลักการต่างๆ ขณะที่การประเมินผลเน้นเรื่องของการนำไปใช้จริง

4. การวิจัยจะเน้นการให้ข้อมูลเบื้องต้นที่นำไปสู่การพัฒนาในอนาคต แต่การประเมินผลจะนำมาใช้กับโครงการปัจจุบันและโครงการที่ดำเนินไปแล้ว

สรุปแล้วการวิจัยเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าหาบทสรุปที่เป็นความรู้สากลเพื่อนำไปสู่การสร้างทฤษฎีและกฎต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจคุณค่า และการสืบค้นจะใช้วิธีในทางประวัติศาสตร์ในขณะที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่กำลังเผชิญอยู่หรือเป็นปัญหาเฉพาะ ดังนั้น กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่กำลังประเมินผลอยู่ จึงเป็นสาระสำคัญของการประเมินผล และการสืบค้นจะใช้วิธีทางปรัชญา ดังนั้น จากข้อแตกต่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เราจึงสามารถแยกการวิจัยกับการประเมินผลได้อย่างเด่นชัด ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความสำคัญของการติดตามและประเมินผลแผนเป็นเครื่องมือสำคัญในการทดสอบผลการดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรว่าดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ทำให้ทราบและกำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความชัดเจนที่ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง (strengths) จุดอ่อน (weaknesses) โอกาส (opportunities) ปัญหาหรืออุปสรรค (threats) ของแผนพัฒนา โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดจากองค์กร บุคลากร สภาพพื้นที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนงานให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในสังคมภายใต้ความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนและนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาในปีต่อ ๆ ไป เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงคุณค่าในกิจการสาธารณะมากที่สุด และเมื่อพบจุดแข็งก็ต้องเร่งรีบดำเนินการและจะต้องมีความสุขุมรอบคอบในการดำเนินการ ขยายโครงการ งานต่าง ๆ ที่เป็นจุดแข็งและพึงรอโอกาสในการเสริมสร้างให้เกิดจุดแข็งนี้ และเมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคก็ต้องตั้งรับให้มั่น รอโอกาสที่จะดำเนินการและตั้งมั่นอย่างสุขุมรอบคอบพยายามลดถอยสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคลงไป เมื่อพบจุดอ่อนต้องหยุดและลดถอยปัญหาหลงให้ได้ ดำเนินการปรับปรุงให้ดีขึ้นตั้งรับให้มั่นเพื่อรอโอกาส และสุดท้ายเมื่อมีโอกาสก็ต้องใช้พันธมิตรให้เกิดประโยชน์เพื่อดำเนินการขยายแผนโครงการ งานต่าง ๆ พร้อมการปรับปรุงและเร่งรีบดำเนินการ สิ่งเหล่านี้จะถูกค้นพบเพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยการติดตามและประเมินผล ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาอย่างเข้มแข็งและมีความยั่งยืน เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างดียิ่ง

ซึ่งการประเมินผลโครงการ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดทำขึ้นก่อนที่จะเริ่มต้นทำโครงการกำลังดำเนินโครงการและหลังเสร็จสิ้นโครงการแล้ว เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับบริหาร ระดับปฏิบัติงาน และระดับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวิธีดำเนินงาน เป้าหมายของโครงการ ตลอดจนทราบถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงาน (คน เงิน เครื่องมือ และวิธีการ) ได้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผนก่อนการดำเนินงานสามารถทำการแก้ไขได้หากพบข้อบกพร่องในระหว่างดำเนินงาน และสามารถทราบว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ และยังสามารถนำเอาข้อมูลทั้งหมดนำมาสรุป เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินการโครงการในครั้งต่อไปได้อีกด้วย
